

MONUMENTEN EN MONUMENTALE PANDEN

Bea Schoenmakers (auteur)

Hans Pel (2^e lezer)

24 juni 2013

Samenvatting

Boxtel bezit een kleine 300 monumenten en monumentale panden waarvoor de eigenaar zorg draagt samen met de Monumentencommissie die haar bijdrage levert met advies en subsidie.

In de vroege middeleeuwen ontstonden nederzettingen waarin op boerderijtjes een gemengd bedrijf werd uitgeoefend. Ze ontwikkelden zich tot de voor de Meierij kenmerkende langhuisboerderij met schuur en bijgebouwen.

In de dorpskern zag je veel dwarshuizen met zadeldak in lintbebouwing langs de hoofdstraten zoals de Burgakker.

Rond 1900 toonde de Rooms-Katholieke gemeenschap haar macht door de bouw van een ensemble van religieuze gebouwen: kerk met pastorie, klooster met kapel, school en personeelsbehuizing.

In het begin van de 20^e eeuw bouwden notabelen aan de uitvalswegen herenhuizen met koetshuis, door architecten ontworpen, die hun welvaart toonden.

1. Inleiding

Monumenten zijn onvervangbaar.

Ze zijn zichtbare, tastbare geschiedenis; ze herinneren ons eraan hoe het eens was: monumenten zijn ijkpunten voor onze plaats in de geschiedenis.

Bovendien maken ze een wezenlijk deel uit van onze leefomgeving en bepalen ze mede de kwaliteit van ons leven.

Toch werd en wordt er vaak onachtzaam met historische gebouwen omgesprongen... en opeens waren ze verdwenen, gesloopt.

Ze maakten een zo vanzelfsprekend deel uit van onze leefomgeving, dat – achteraf – met een schok werd beseft hoezeer ze het aanzien waard waren.

Gelukkig heeft Boxtel een Monumentencommissie die namens de gemeente zorg draagt voor een kleine 300 monumenten en monumentale panden.

Een gebouw krijgt de status van ‘monument’ als het door deskundigen is beoordeeld als

- waardevol om zijn situeringswaarde (ligging), zijn stedenbouwkundige waarde;
- waardevol om zijn architectuurhistorische waarde, zijn kunstwaarde;
- waardevol om zijn historische betekenis.

Als een of meer van deze waarden aanwezig zijn, wordt de kwalificatie van het object bepaald door de kwaliteit van de omgeving, van de hoofdvorm, van de detaillering, van de oorspronkelijkheid en van de zeldzaamheid.

Op de Monumentenlijst van Boxtel en Liempde staan momenteel: 81 Rijksmonumenten, 156 Gemeentelijke monumenten, 296 Beeldbepalende en Beeldondersteunende objecten, 19 Beeldbepalende gevelwanden en 2 Beschermden dorpsgezichten.

2. Boxtel in de vroege middeleeuwen

De eerste nederzettingen in het stroomdal van de rivier de Dommel werden bij voorkeur op de hogere, drogere dekzandruggen gesticht. Hier bevonden zich vanaf de vroege middeleeuwen (500 – 1000) de oudste bouwlanden. Door het zakkende grondwaterpeil verplaatsten de nederzettingen zich naar de lagere delen, die door verbetering van landbouwtechnieken ook makkelijker ontgonnen konden worden. Hier ontstonden de eerste boerenbedrijfjes van het type ‘gemengd bedrijf’. De buurtschap Tongeren is een voorbeeld

van een kamptonginning, die ontstond doordat boeren stukken woeste grond voor eigen gebruik gingen ontginnen aan de rand van de gemeenschappelijke grond.

(Zie onderaan bij 2.a. Boerderij)

3. Boxtel in de late middeleeuwen

Het dorp Boxtel is in de middeleeuwen ontstaan als zogenaamde verkeersnederzetting, dat wil zeggen aan een doorwaadbare plaats van de Dommel. De belangrijkste en oudste hoofdwegen waren de doorgaande oost-westverbinding over de Dommel (de huidige Rechterstraat) en de noord-zuidas tussen de kerkheuvel met de Sint-Petrusbasiliek en het kasteel Stapelen (huidige Kerkstraat-Clarissenstraat-Kruisstraat en Burgakker).

Over de Sint-Petrusbasiliek leest u meer in basistekst: Sint-Petrusbasiliek.

Over het kasteel Stapelen leest u meer in basistekst: Kasteel Stapelen en zijn bewoners.

(Zie onderaan bij 3.a. Eenvoudig woonhuis)

4. Boxtel aan het eind van de 19^e eeuw

Het ging de gemeente Boxtel rond 1900 economisch voor de wind. De landbouw werd teruggedrongen tot het buitengebied. Een groot deel van de beroepsbevolking werkte in ambacht en nijverheid of in de dienstensector. Een nieuwe woonwijk ontstond in Breukelen noordelijk van de Stationsstraat tussen het spoor en de noord-zuidas.

Katholieke geestelijke instellingen speelden daarbij een grote rol in het maatschappelijk leven door de bouw van de Heilig-Hartkerk met pastorie en het kloostercomplex Sint Ursula met R.K. Kweekschool.

Over kerken en kloosters leest u meer in basistekst: Parochies, kloosterorden en congregaties in Boxtel 1500-2000.

(Zie onderaan bij 4.a. Religieus ensemble)

5. Boxtel in het begin van de 20^e eeuw

De verharding van het traject 's-Hertogenbosch-Best van de steenweg van 's-Hertogenbosch via Eindhoven naar Luik in 1741-1743 bracht een belangrijke wijziging in de stedenbouwkundige structuur van Boxtel. De toren met het silhouet van de St.-Petrusbasiliek was het oriëntatiepunt voor al wie onderweg was op de Eindhovense en Bossche Steenweg. De traditionele bedrijvigheid begon zich rond 1800 voorzichtig te vernieuwen. Dat proces werd sterk versneld door de vestiging van een station in Boxtel in 1865. Het lag aan de spoorlijn Breda-Tilburg-Eindhoven en een paar honderd meter ten westen van de kern van het dorp. Later volgde de lijn Eindhoven - 's-Hertogenbosch en een spoorwegverbinding met het Duitse Wesel, het 'Duits Lijntje'.

Het zorgde voor een uitbreiding van de bebouwde kom van Boxtel in de richting van het station (de huidige Stationsstraat) en langs de doorgaande wegen.

Over de spoorwegen leest u meer in basistekst: De Spoorwegen in Boxtel 1865-2000.

(zie onderaan bij 5.a. Herenhuis)

2.a. Boerderij

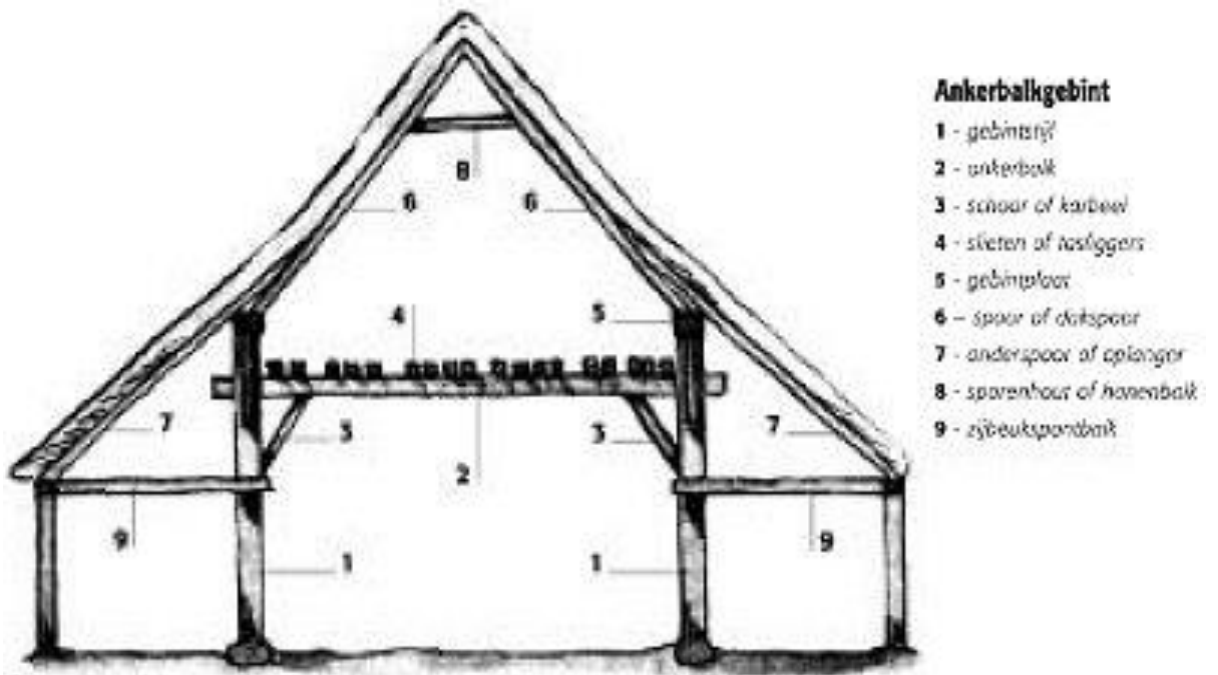
Boerderijen in Het Groene Woud, het deel van Noord-Brabant dat ligt in de driehoek Tilburg-Eindhoven-'s-Hertogenbosch, hebben in hun verschijningsvorm veel overeenkomsten.

Typisch voor historische boerderijen in deze regio is een ankerbalkgebint¹ en een rieten dak met een voet van pannen; vaak hebben ze een langgeveluitbouw² en de bijgebouwen zoals

¹ Gebint bestaande uit twee stijlen en een horizontale gebintbalk.

² Boerderij waarvan woonhuis en bedrijfsgebouwen in elkaars verlengde liggen onder één doorlopende kap.

schuur en schob³ (karrenhuis) hebben een vorm en een situering op het erf die in Brabant gebruikelijk was. Natuurlijk zijn er ook veel verschillen: ze zijn het gevolg van een continu proces van verandering en aanpassing.

schob

³ Karrenhuis.

langgeveluitbouw

Vanaf de 13e eeuw begon de verstening van boerderijen. Eerst met de poeren⁴ die het gebint dragen, daarna met de brandmuur met schoorsteen tussen het woon- en bedrijfsgedeelte, gevolgd door de kelder. Als laatste volgden de buitengevels van het woonhuis en met name de voorgevel. Pas eeuwen later waren de stalmuren aan de beurt; de wanden van het schuurgedeelte werden meestal gepotdekseld⁵.

Vanaf midden 17^e eeuw werd bij veel Brabantse boerderijen een schuur gebouwd. Dat was vaak een dwarsdeelschuur⁶ en soms een langsdeelschuur (Vlaamse schuur⁷). Op het erf kwamen ook bijgebouwen zoals een varkenskot, schaapskooi, , een privaat (huiske), een kapberg⁸ (paraplu) of een bakhuis⁹.

langsdeelschuur

⁴ Stenen element onder een houten stijl.

⁵ Met dakpansgewijs over elkaar gespijkerde houten delen.

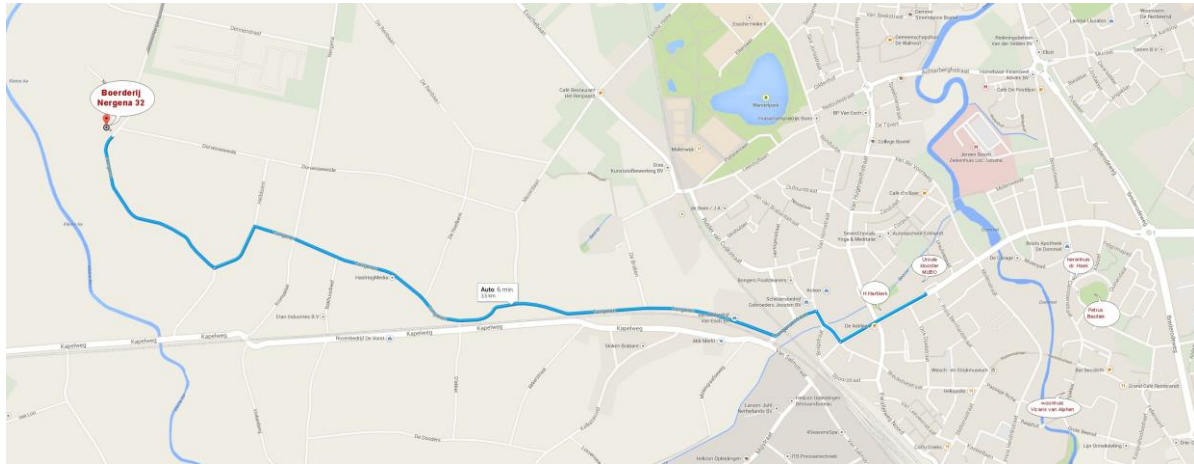
⁶ Schuur met toegangsdeuren in de lange zijde.

⁷ Driebeukige schuur met asymmetrische constructie.

⁸ Hooiberg met (rieten) kap.

⁹ Vrijstaand gebouwtje waarin brood wordt gebakken.

Het Gemeentelijk monument Nergena 32 is een voorbeeld van bovengenoemde ontwikkeling. De buurtschap Nergena is van oorsprong een hoeve-akkergehucht dat ontstond toen het kampgehucht Tongeren in tijden van agrarische depressie (tweede helft 19^e eeuw) werd opgesplitst in buurtschapjes van enkele boerderijen. Hun wegenstructuur is T-vormig.

Het gebouw met erf dat er nu staat is van oorsprong uit de 17^e eeuw. Het is een langhuisboerderij met dwarsdeelschuur en het ligt overlangs de weg. Op het erf staan een bijschuur en een waterput. Het rietgedekte zadeldak heeft wolfseinden¹⁰ en een voet zonder goot van blauw Oudhollandse pannen. Het voorhuis is van baksteen, nog authentiek met ijsselsteen¹¹ in kruisverband¹² met vlechtingen¹³. Delen van het voorhuis zijn gepleisterd met een blokverdeling die gemaakt is door kraslijnen. De voorgevel heeft de originele indeling: een deur met tweeruits bovenlicht met aan weerszijden een zesruits venster voorzien van luiken en links wat hoger een vierruits opkamervenster; onder het wolfseind zit een zaadzoldervenster. Het achterhuis heeft geteerde houten wanden op een bakstenen voet. Waar de hoge inrijdeuren toegang geven tot de stal, is het dak opgewipt. In het interieur valt het ankerbalkgebint (met telmerken¹⁴) op, maar ook de opkamer, den herd¹⁵, de schouw en een zijkamer met bedsteden.

Telmerken

¹⁰ Driehoekige afgeschuinde toppen aan het einde van een zadeldak.

¹¹ Kleine, gele baksteen vervaardigd langs de Hollandse IJssel.

¹² Soort metselverband.

¹³ Wigvormige gemetselde inzetstukken langs de schuine kanten van een gevel.

¹⁴ Gestoken of gekrast merkteken dat aangeeft welke houten delen op elkaar aansluiten.

¹⁵ Centrale woonruimte in een boerderij.

3.a. Eenvoudig woonhuis

In het jaar 1810 lijfde Napoleon Nederland in bij het Franse keizerrijk. Franse wetgeving en administratie werden hier ingevoerd. Voor het eerst kreeg Boxtel te maken met een bevolkingsregister en een Burgerlijke Stand. Uit tellingen die vanaf die tijd systematisch werden gehouden, werd duidelijk dat de Boxtelse bevolking in een eeuw tijd meer dan verdubbelde: van 3049 inwoners in 1810 naar 6799 in 1900. De industrie, handel, winkelnering en horeca kregen een impuls door de opening van de steenweg in 1742, maar veel meer nog door de opening van de spoorlijnen Tilburg-Boxtel (1865), Boxtel-Eindhoven (1866), Boxtel-Den Bosch (1868) en Boxtel-Wesel (1873).

Hierover leest u meer in basistekst: Van huisnijverheid naar industrie in Boxtel.

Boxtel werd verdeeld in 4 wijken: wijk A- Kom Boxtel Binnen, wijk B- Gemonde, wijk C- Kleinder Liempde en wijk D- Breukelen.

In een aardrijkskundig woordenboek schrijft A.J. van der Aa in 1840 over Boxtel: *Het is een der levendigste, aangenaamste en fraaiste plaatsen van de Meijerij ..... Men heeft er te midden der plaats een fraai marktplein, en vindt er sommige fraaije huizen, die meest langs den straatweg gebouwd zijn....*

In het in 1832 ingevoerde Kadaster werden die huizen ingedeeld in 10 klassen en nog 6 buitenklassen voor bijzondere panden.

Winkels en herenhuizen, waarvan er een flink aantal werden gebouwd rond 1860, vielen in klasse 1 en de grondbelasting bedroeg 66 gulden. In klasse 8 en 9 vond je de arbeiderswoningen of huizen van ambachtslui. En tot klasse 10 behoorden 'hutten van leem en stroo, waaronder veel onbewoonbaar zijn'.

het geboortehuis van Vicaris van Alphen

Het geboortehuis van Vicaris¹⁶ van Alphen aan de Burgakker 10 viel in klasse 3.

¹⁶ Plaatsvervanger van de bisschop.

De tekst op de gevelsteen luidt:

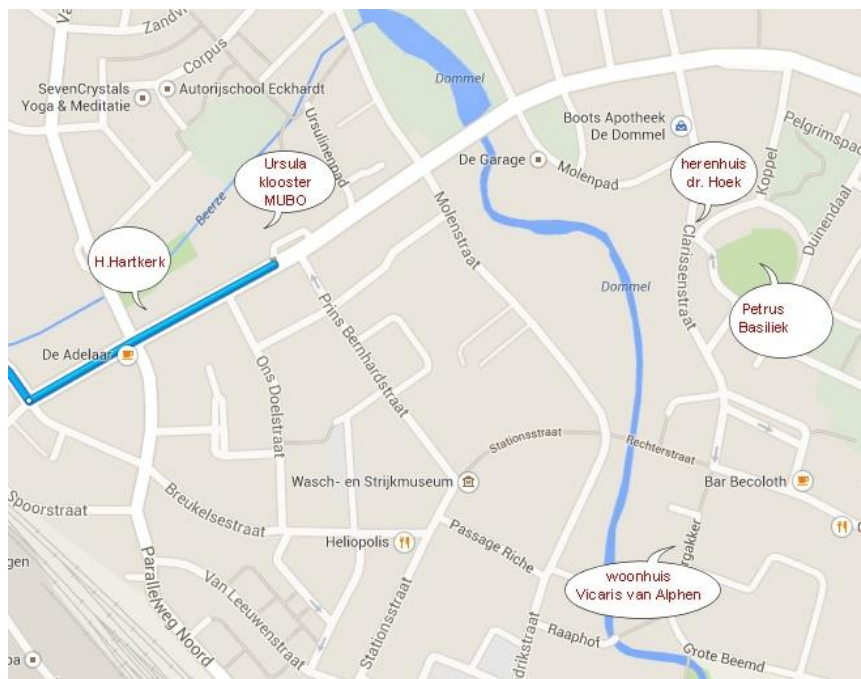
ANTONIUS VAN ALPHEN/WERD IN DIT HUIS GEBOREN 16 MEI 1748/VICARIS
BISDOM 'BOSCH 1790-1831/DOOR NAPOLEON WEGGEVOERD EN GEVANGEN
GEHOUDEN TE VINCENNES APRIL 1810-APRIL 1814/HIJ WAS DE STICHTER
ONZER SEMINARIEN/EN STIERF TE SCHIJNDEL 1 MEI 1831

Het is een 18e eeuwse dwarshuis¹⁷, gepleisterd en met één en twee bouwlagen onder zadeldaken. De voorgevel is drie traveeën¹⁸ breed en in het linkse deel is een poort onder een korbboog¹⁹. Dan volgt een zesruits schuifvenster met luiken, een paneeldeur met tweeruits bovenlicht en weer een zelfde venster. Op de verdieping is een vierruits schuifvenster. De bepleistering is voorzien van een imitatie natuursteenvoeg.

In het interieur zit een kelder met pekelbak, een plavuizenvloer en een balken zoldering. Oorspronkelijk betreft het waarschijnlijk twee afzonderlijke panden, gelet op de samengestelde balklaag en de bouwnaden in de gevel.

De Burgakker hoort tot de historische as van het dorp en ligt op de route tussen kasteel Stapelen en de kerkheuvel. In oorsprong dateert deze straat uit de middeleeuwen. In 1788 werden door Hendrik Verhees keien besteld in Brussel voor de bestrating van de 'steenwegh op den Burgakker'. De kosten bedroegen 41 gulden. Verharding van deze straat was nodig vanwege 'de groote passagie naar de Roomsche kerk', de schuurkerk die iets verderop aan de Burgakker lag op de plaats waar de Levensschool staat die nu in gebruik is bij Sint-Lucas.

De keienbestrating van de Burgakker is – net als het pand Burgakker 10 - een Gemeentelijk monument.

¹⁷ Huis dat met de nok evenwijdig aan de straat is gebouwd.

¹⁸ Ruimte in gevel met daarin venster- of deuropening .

¹⁹ Boog in de vorm van een liggende halve ellips.

4.a. Religieus ensemble

De rooms-katholieke gemeenschap van Boxtel hield zich in de 19^e eeuw vooral bezig met het herstel van het kerkgebouw, het oprichten van kerkelijke broederschappen en het organiseren van volksmissies. De rol van de pastoor en zijn kapelaans werd – vooral na 1853 toen het bisdom Den Bosch werd hersteld – steeds groter.

Rond 1900 was sprake van een sterke verzuiling. Dat hield in dat het hele maatschappelijke en godsdienstige leven werd ingedeeld op grond van geloof of politieke richting. De vier belangrijkste zuilen waren toen de katholieken, protestanten, socialisten en liberalen. In Boxtel waren de katholieken veruit het talrijkst en het best georganiseerd. De katholieke geestelijkheid speelde een grote rol in het verenigingsleven, het onderwijs en de standsorganisaties (gericht op de algemene verheffing van de arbeidende stand en op de behartiging van diens godsdienstig-zedelijke belangen). In Boxtel was die invloed des te groter vanwege de Heilig-Bloedprocessie en de vele kloosters in het dorp.

Omdat de wijk Breukelen (ten noorden van de Stationsstraat tussen het spoor en de historische as) langzaam volgebouwd raakte, werd in 1901 de Heilig-Hartparochie gesticht. Joseph M.F. Eras werd de bouwpastoor. Als zoon van een rijke wollenstoffenfabrikant uit Tilburg bekostigde hij de bouw van kerk en pastorie grotendeels zelf. Bovendien bouwde hij in 1910 daar tegenover voor zijn familie (de vrouw en 4 kinderen van zijn overleden broer) een in dezelfde stijl opgetrokken Villa Eras.

Een toevallige ontmoeting met enkele Zusters Ursulinen leidde tot de bouw naast de Heilig-Hartkerk van het kloostercomplex Sint-Ursula, dat in de hoogtijdagen bestond uit het klooster annex kweekschool²⁰ uit 1910/1911, uit de kloosterkapel (1926), tuinen, een brug, een boerderij (1909) met een tuinmanswoning, beeldnissen en de Mariaschool voor ULO²¹ (1931).

H.Hartkerk

²⁰ Opleidingsschool voor leraressen in het basisonderwijs.

²¹ Uitgebreid Lager Onderwijs; vergelijkbaar met het huidige VMBO-t.

De neogotische Heilig-Hartkerk werd ontworpen door architect Caspar J. Franssen. Het is een driebeukige kruisbasiliek. De topgevel wordt geflankeerd door twee traptorens met naaldspits. Op de viering²² een octogonale²³ rijkversierde dakruiter²⁴. Het gebouw is opgetrokken in baksteen met toepassing van rode verblendsteen²⁵ rond gevelopeningen en van hardsteen voor lijsten en dekplaten van steunberen²⁶. De huidige voorgevel heeft een driedelig portaal met en wordt bekroond met een kruis.
De beoogde bouw van het gedeelte met twee torens werd niet uitgevoerd vanwege geldgebrek.

Voorgevel van klooster Sint Ursula

Het klooster Sint Ursula heeft een U-vormige plattegrond. Het werd ontworpen door de architecten Caspar Franssen en Leo Goyarts. De voorgevel is symmetrisch en gedetailleerd²⁷ opgezet en bezit een breed middenrisaliet²⁸ en hoekrisalieten. Centraal in de gevel is de hoofdingang met daarboven een tegeltableau met de naam van het klooster en daarboven onder een baldakijn een beeld van Angela Merici, de stichteres van de congregatie van de Zusters Ursulinnen. De gevels worden verlevendigd met banden van verglaasde gele baksteen en van hardsteen rond het hoofdportaal, in de plinten en in de hoektorens. In de oostzijde werden ter verlichting van de schoollokalen grote vensters geplaatst.

²² Kruising van schip en dwarsschip van een kerk.

²³ Achthoekige.

²⁴ Kleine toren, koepel of klokkenstoel.

²⁵ Gladde baksteensoort toegepast ter verlevendiging van het metselwerk.

²⁶ Muurverzwaring om de zijdelingse druk van het dak op te vangen.

²⁷ Met veel bijzonderheden.

²⁸ Vooruitspringende gevel.

pensionaatsmeisjes van St.-Ursula in 1936

De bakstenen kapel sluit qua stijl aan bij het naastliggende klooster. De glas-in-loodramen, die de vier evangelisten voorstellen, zijn een ontwerp van de Boxtelse Toon Ninaber-van Eijben.

middenrisaliet

□

5.a. Herenhuis

Dr. P. M. Hoek, huisarts en gemeentearst van Boxtel, liet in 1903 een tweelaags villa met koetshuis bouwen. De dokter zette zich krachtig in voor verbetering van de volksgezondheid in Boxtel en omgeving. Hij was voorzitter van de gezondheidscommissie die 'het buitengewoon hoge percentage aan kindersterfte in deze gemeente' onderzocht. Een kwart van de kinderen stierf in het eerste levensjaar, meestal door darminfecties. Destijds werd kindersterfte ook wel 'engeltjesmakerij' genoemd. ('engeltjesmakerij' is het opzettelijk laten sterven van zuigelingen om een kleine verzekeringssom te innen)

In 1909 richtte Hoek samen met andere Boxtelse notabelen de naar hem genoemde 'Dr. Hoek's Vereniging' op voor 'de huiselijke verpleging van bij de vereniging aangesloten zieken'. Hoek was zelf voorzitter. Speerpunten van deze voorloper van het Wit-Gele Kruis waren de bevordering van het hygiënisch besef onder de Boxtelaars, de bestrijding van tbc en de kraamzorg. Hoek nam direct een wijkverpleegster en een kraamhulp (baker) in dienst. In 1924 richtte hij een consultatiebureau voor zuigelingen op. Pas vanaf dat moment daalde de zuigelingensterfte structureel. De Dr. Hoek's Vereniging werd in 1939 een afdeling van het Wit-Gele Kruis, maar de naam bleef gehandhaafd.

herenhuis van dokter Hoek

Piet Hoek woonde tot zijn overlijden in 1935 in zijn markante villa, alwaar hij ook praktijk hield. Zijn zoon Kees, ook arts, nam de praktijk en de villa van zijn vader over.

Het bijzondere pand van dr. Hoek op de hoek van de Clarissenstraat en De Koppel lag aan een van de Binnendommeltjes rond de kerkheuvel. Dat waren kunstmatige aftakkingen van de rivier de Dommel op diverse plekken in het Bostels centrum. Ze werden gegraven om bij wateroverlast te kunnen afwateren. Maar ze hadden ook nadelen: ze waren een open riool en de gezondheidsrisico's die dat meebracht, waren aanleiding voor dokter Hoek om te pleiten voor demping van de Binnendommeltjes. Daarmee begon men in 1933.

Hierover leest u meer onder het Thema: De Binnendommeltjes

De bouwstijl van dit huis wordt omschreven als 'traditionalisme²⁹ met Jugendstil³⁰ elementen'.

Het bakstenen huis heeft een samengestelde plattegrond met twee bouwlagen en een zolderverdieping. Aan de voorzijde rechts is een puntgevel met zadeldak³¹ en links is er een rondeel³²vormig hoekvolume met kegelvormig dak, bekroond met een piron³³. Aan de voorgevel is een portiek, geopend met een arcade³⁴ van twee hoefijzerbogen met natuursteen en opzij onder een natuurstenen latei³⁵ de spreuk:

EIGEN HAARD IS GOUD WAARD

²⁹ Verzamelnaam voor conservatieve bouwstijlen die detailleringen hebben uit diverse bouwstijlen uit de historie, vaak gecombineerd met Jugendstildetails en natuursteen in de gevels.

³⁰ Kunststijl rond 1900 gekenmerkt door gebruik van nieuwe materialen als ijzer en glas, door het tonen van constructieve onderdelen en door decoratieve elementen (zoals majolicategels, hoefijzerbogen, asymmetrische gevelindeling en vloeiende lijnen).

³¹ Dak met twee dakschilden die aan de nok samenkomen.

³² Een driekwart voor de muur uitgebouwde cilindervormige toren.

³³ Bolvormig, op een voet staand ornament op pannen dak.

³⁴ Boog.

³⁵ Balk die een venster of deur overspant en het bovenliggende muurwerk draagt.

Het gemetselde muurwerk wordt verlevendigd door banden van rode verblendsteen en grijsblauwe steen in het trasraam³⁶ en een polychroom³⁷(blauw/oranje/geel) fries³⁸ boven in het rondeel.

Het Koetshuis aan De Koppel is met een tuinmuur verbonden aan het woonhuis. Oorspronkelijk was het muurwerk uitgevoerd in schoon pleisterwerk; nu is dat witgeschilderd. De vijf vensters en een deur worden van boven bekroond met halfronde stalvensters. In de kopgevel is de dubbele koetsdeur veranderd in een openslaande dubbele glasdeur met boven- en zijlichten.

Aan de straathoek staat een monumentale rode beuk die ook onder de bescherming van dit Gemeentelijk monument valt.

BRONNEN/LITERATUUR

COENEN, J., *Baanderheren, boeren & burgers. Een overzicht van de geschiedenis van Boxtel, Liempde en Gemonde*, Boxtel, Æneas, 2004;

WTTEWAALL, O.J., THOOR VAN, M.T.A., MEIJMAN, J.H., *Inventarisatie historische bebouwing gemeente Boxtel*, Boxtel, Gemeente Boxtel, 1991;

BOL, D., MARGRY, K., SUSANTE VAN, F., *Binnendommeltjes, Kroonjuweel van Boxtel*, Boxtel, Æneas, 2009;

NOOIJEN VAN, R., *Ontstaan en fragmenten geschiedenis van Boxtel*, Boxtel, Heemkundekring Boxtel, 2013

REDACTIE BRABANTS CENTRUM, *artikel "Baroniestraat 22 klooster"*, 25-8-2011

³⁶ Plint in de gevel tegen optrekkend vocht.

³⁷ Veelkleurig.

³⁸ Horizontale band aan de bovenzijde van een muurvlak.

